

ELS AUTOS I ELS ACTES (I)

per Oriol OLEART I PIQUET

Professor del Departament d'Història del Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona

Estat de la qüestió

El fet que un mot d'una altra llengua tingui més d'un equivalent en la nostra fa que hàgim de vigilar força a l'hora de donar les equivalències de determinades paraules o expressions. La possibilitat de caure en l'error augmenta en funció de la incidència real de la llengua forastera sobre la pròpia, i si l'error ja és important a nivell de llengua estàndard, encara ho és més quan es tracta d'un registre especialitzat, com és el jurídic.

Deixant de banda la forma *auto* (forma prefixada del grec αὐτός «mateix»¹ i que forma part d'un gran nombre de noms com autogovern, auto-suficient, autodidacte, automòbil, etc.) i el substantiu *auto* com a forma abreujada (i correcta) d'*automòbil*, un dels significats que té la paraula castellana *auto* és el que reflecteixen les expressions: *un auto de procesamiento, un auto de prisión preventiva, dictar un auto denegando la práctica de la prueba*, etc.²

Per a pronunciar-nos sobre les equivalències que considerem encertades per a aquestes expressions cal que tinguem en compte el significat que té cada mot o locució en la llengua original.

El significat que engloba els casos més amunt citats del mot castellà *auto* és el d'un tipus concret de decisió judicial motivada amb què es resol un determinat aspecte o incidència del procediment sense entrar, però, en el fons de la qüestió del litigi (resoldre sobre les qüestions del fons es fa per mitjà de la sentència).³

1. COROMINES, J.: *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, I, Barcelona 1980, p. 501b35 ss.

2. *Autos* en el sentit de «conjunt de documents que conformen el procediment», com ara en les expressions: *los autos del proceso, constar en autos, la noche de autos*, etc. serà tractat a l'apartat III (Les actuacions. El procés) d'aquest treball.

3. Vegeu l'article 369 de la Llei d'Enjudiciament Civil, que conté els conceptes d'*auto* i de sentència; i també les definicions d'*auto* de: CASARES, J.: *Diccionario ideo-*

Si fem una relació de les solucions que, en català, han estat aplicades tant en diccionaris com en altra documentació, tenim el següent:

El Labèrnia⁴ recull com a equivalents, contradictòriament, els termes *auto* i *acte*, i dóna preferència al primer dels dos. L'Aguiló⁵ recull el terme *aut* com a equivalent de «auto», «acto», i esmenta, sense donar-ne cap dada concreta, que era usat a València en el segle XVIII.

Cap al volts de 1934 trobem documentades altres solucions que hom va donar a la forma o equivalent català del castellà *auto*. Així, Joan Santamaria (que a més d'escriptor era advocat i jutge) emprà el mot *auto* en el seu formulari,⁶ que és també la solució que apareix a les sentències del Tribunal de Cassació de Catalunya.⁷ Rafael Folch i Lluís G. Serrallonga opten per una alternativa distinta i, després d'argüir-ho en el seu vocabulari,⁸ defensen la forma *aut*,⁹ bo i condemnant les formes «acte» (perquè —segons ells— seria susceptible de produir errors i confusions) i la forma que havien adoptat els comentaristes dels diaris de la secció judicial «aute» (condemnada, amb raó, pel diccionari de barbarismes).¹⁰

lógico de la lengua española, Barcelona 1982; MOLINER, M.: *Diccionario de uso del español*, Madrid 1983; i el *Diccionario de la lengua castellana*, de la Real Academia Española, Madrid 1970, que és el que conté la definició més acostada al concepte legal.

4. *Diccionari de la Llengua Catalana... per D. Pere Labèrnia...*, revisat i augmentat per una societat de literats, Barcelona 1864. La majoria de les accions jurídiques de l'article «acte» remetent a la mateixa expressió de l'article «auto».

5. AGUILÓ, M.: *Diccionari Aguiló*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1914, i que l'Alcover-Moll no recull.

6. SANTAMARIA, J.: *Formulari Jurídic Català*, Barcelona 1934. Vegeu-ne, per exemple, les ps. 57, 187, 194 i pàssim.

7. Vegeu les sentències i autos publicades al «Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya». Com a guia —en l'àmbit administratiu— pot servir-nos l'annex I de: MILIAN I MASSANA, Antoni: *El Tribunal de Cassació de Catalunya i l'organització del contenciós administratiu a la II República*, Barcelona (Escola d'Administració Pública de Catalunya) 1983, ps. 257-261. L'ús d'*auto* apareix també en les sentències que dictà aquest mateix Tribunal per resoldre les apel·lacions contra sentències que denegaven el divorci el 1937; vegeu-ne les que reproduïx BAJET, E.: *El Dret Civil català en la Jurisprudència*, vol. IV, part II, Barcelona 1980, ps. 33, 39, 76, 80, 113 i pàssim.

8. FOLCH, R., i SERRALLONGA, L. G.: *Vocabulari Jurídic Català*, Barcelona 1934, s.v. «aut».

9. Encara que dintre de l'article apareix, per una errada tipogràfica, la forma «Auto definitiu» com si fos correcta.

10. Tot i que no en donen cap referència, hem de suposar que es tracta de: VALLÈS, E.: *Diccionari de Barbarismes del català modern*, Barcelona (s.a.), que a la p. 53 diu: «AUTE; AUTO. Decret judicial, *acte*. pl. AUTOS. Procés d'un plet o d'una causa. *actes*. (...)», ja que els altres vocabularis de barbarismes no fan referència a aquest mot. El *Diccionari català-valencià-balear* d'Alcover-Moll (s.v. «aute») diu que la forma correcta és *acte*.

És curiós que Vallès condemna precisament les formes que el *Diccionari de la Llengua Castellana con la correspondència catalana*, 4 vols., Barcelona (s.a.), donava com a equivalents catalans del castellà *auto*: *aute*, *auto*. «Aute» és també l'equivalent català que hi dóna «l'Enciclopèdia Espasa» (*Enciclopedia Universal Ilustrada europeo-americana*. ., VI, Barcelona [s.a.]), s.v. «auto».

Passem ja a l'any 1978, en què el Seminari de Documentació Jurídica en Català de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, en ocasió de la celebració del Congrés de Cultura Catalana, edità un petit vocabulari jurídic bilingüe¹¹ que ja recull, d'alguna manera, la tendència a corregir les solucions —errònies des de la nostra òptica actual— del passat més immediat. La solució que proposa és *acte*, *ordre* (aquest darrer mot en el sentit de decisió d'un jutge o d'un tribunal).

L'aportació més recent procedeix també d'aquest mateix Seminari, i és un *Syllabus*¹² que acaba de ser editat. Proposa de fer servir el conjunt *acte resolutori* com a equivalent del castellà *auto* en tots aquells casos en què l'*acte* no tingui una denominació específica. Quan en tingui, prevaldrà la denominació concreta. Així, direm *acte de processament*, *acte de declaració d'hereus*, etc.

Tant l'evolució fonètica del mot¹³ com el significat sembla que són raons que han influït en el fet que força diccionaris,¹⁴ a més dels esmentats, fessin correspondre a aquest tipus concret de decisió judicial el mot català *acte*. L'etimologia (del llatí *actus*, *-us*)¹⁵ també hagué de contribuir en aquesta equivalència de formes: *auto* (= *acto*) = *acte*.¹⁶

Recapitulació: A partir del concepte de «decisió judicial que resol sobre algun aspecte o incidència del procediment, sense entrar, però, en el fons de la qüestió del litigi», i que en castellà s'anomena *auto*, hem vist les distintes solucions que hom ha anat proposant en el temps per a trobar-ne un equivalent en català.

11. *Vocabulari Jurídic castellà-català català-castellà*, Barcelona 1978.

12. *Syllabus processal civil i Formularis*, Barcelona (Dept. de Justícia de la Generalitat de Catalunya) 1984.

13. El castellà *auto* prové del llatí *actus*, *-us*, i antigament tenia el sentit d'*acto* (COROMINES, J.: *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, I, Madrid 1980, p. 43b12 ss.). Amb tot, ALONSO, M. (*Enciclopedia del Idioma*, Madrid 1968 (1a reimp.), s.v. «auto» considera que procedeix del llatí *actum*, *-i*. La fonètica històrica (BADIA I MARGARIT, A. M.: *Gramàtica històrica catalana*, Barcelona 1981, ps. 210-211; i MOLL, Francisco de B.: *Gramàtica històrica catalana*, Madrid 1952, p. 130) ens diu que els cultismes conserven el grup *ct* intervocàlic, com ara «factitiu», «rector», «pacte», i, és clar, «acte». Fóra difícil, doncs, admetre alguna forma similar a la castellana que infringís aquesta regla.

14. *Diccionari Enciclopèdic de la Llengua Catalana*, 4 vols., Barcelona 1934; VAL·LÈS, E.: *Pallas, Diccionari Català Il·lustrat*, amb etimologies i equivalències en Castellà, Francès i Anglès..., Barcelona (s.a.) (en canvi no ho recull el seu *Pallas, Diccionari Català-Castellà-Francès*, Barcelona [s.a.]); la *Gran Enciclopèdia Catalana*, i el seu *Diccionari...* (Barcelona 1982). També l'Alcover-Moll, citat a la nota 10, que, paradoxalment, ho recull s.v. «aute» i en canvi no en recull l'accepció s.v. «acte». Els bilingües ALBERTÍ, J.: *Diccionari castellà-català i català-castellà*, Barcelona 1974; i MOLL, F.: *Diccionari català-castellà i castellà-català*, Palma de Mallorca 1978.

15. COROMINES, J.; DECLC, I, p. 40bl ss. Vegeu també la nota 13.

16. I, és clar, el fet que *auto de fe* rebés en català el nom d'*acte de fe*.

Cal que rebutgem les formes *aut*, *aute* i *auto*, estranyes a la nostra evolució fonètica. Des del punt de vista de la gramàtica històrica, acceptat pels diccionaris i vocabularis específics, sembla que la solució més adequada és fer servir la paraula *acte* en aquest sentit, i, si cal, afegir-hi algun qualificatiu.